

Umuzycznianie dzieci metodą Carla Orffa

Muzyka jest sztuką, którą tworzy każdy z nas. Gdziekolwiek jesteśmy, możemy ją dotrzeć, usłyszeć, zobaczyć. Jej źródłem może być otaczający nas świat, przyroda, odgłosy domu czy ulicy.

Muzyka to podstawa rozwoju człowieka. Już w okresie prenatalnym dziecko reaguje na dźwięki i bodźce akustyczne, w wieku szkolnym pomaga lepiej się uczyć, poprawia koncentrację, wpływa na nasz nastrój i emocje.

Okres przedszkolny i wczesnoszkolny to doskonały czas na bliższy kontakt z muzyką. Dzieci w tym wieku są bardzo otwarte na sztukę i nowe doświadczenia. Są szczere w tym co robią, nie krępują się tak bardzo jak ich starsi koledzy i koleżanki.

Rozwój muzyczny dziecka zależy od tego, czy pozwolimy mu swobodnie doświadczać muzykę, nie będziemy ograniczać go w próbach i zabawach muzycznych, pozwolimy na bezpośredni i naturalny kontakt z muzyką. Pamiętajmy: „Drogi rozwoju muzycznego są różne i pozostają w ścisłym związku z doświadczeniami muzycznymi dziecka, formą jego kontaktu z muzyką.” (Górniak-Naglik.2000).

Karl Orff był niemieckim kompozytorem, dyrygentem oraz pedagogiem. Punktem wyjścia dla jego metody było uaktywnienie dzieci. Inspirował je do samodzielnego tworzenia, a za najlepsze pomoce dydaktyczne uważał proste instrumenty, na których mogły grać bez wcześniejszego przygotowania. Zadania umuzyczniające, które wykonują dzieci muszą odbywać się w przyjaznej atmosferze, zachęcić je do dobrowolnego, aktywnego uczestnictwa, tak, aby efekt końcowy sprawił zadowolenie nie tylko nauczycielowi, ale przede wszystkim każdemu dziecku.

Najbardziej powszechnym instrumentem muzycznym jest głos ludzki. Docenił, go również Karl Orff. Jest to element nadrzędny i integralny, to jemu podporządkowane są teksty piosenek, które wykonują dzieci. Jest to punkt wyjścia do tworzenia inscenizacji i rytmów. Mowa sprzyja także poprawności fonetycznej, uczy właściwego użycia oddechu, dykcji oraz artykulacji. (Szalek, 2008)

Śpiew jest najbardziej naturalną formą ekspresji dziecka. Bardzo ważną rolę odgrywa tu piosenka. Dobór piosenek powinien iść za zainteresowaniami dziecka, aby ułatwić wyrażanie emocji. Ważne jest także, aby zwracać uwagę na możliwości wokalne dzieci. Ambitus piosenki nie może być zbyt duży.

Kolejnym elementem jest ruch przy muzyce. Kształtuje on koordynację ruchowo- słuchową. Dzięki ćwiczeniom inhibicyjno - incytacyjnym dzieci z łatwością przyswoją sobie poczucie rytmu i tempa. Ćwiczenia te wpływają również korzystnie na koncentrację i dyscyplinę podczas zajęć (Michalak, 2008).

Do najtrudniejszych i najbardziej skomplikowanych elementów należy słuchanie muzyki. Jest to bardzo ważny element, ponieważ rozwija wrażliwość muzyczną dziecka . Należy zaznaczyć, że słuchanie muzyki nie może zakończyć się jedynie na wysłuchaniu utworu.

Uczeń musi mieć zadane pytanie, problem, które sporawi, że podczas słuchania będzie skoncentrowane i zwróci uwagę na elementy muzyki czy formę utworu.

Ważnym punktem w edukacji muzycznej dziecka jest **gra na instrumentach**. Karl Orf stworzył własne instrumentarium, opierające się głównie na instrumentach perkusyjnych. Uważał jednak, że najważniejszym instrumentem jest ciało ludzkie (Szałek, 2008). Forma ta sprzyja rozwojowi słuchu, nauki gry w zespole, a także podstaw gry na instrumentach perkusyjnych. Jest to jedna z bardziej lubianych form, która sprawia dzieciom wiele radości i satysfakcji.

Ostatnim omawianym elementem jest **improvizacja**. Tworzenie muzyki przez dziecko pozwala mu wyrazić emocje, rozwija jego kreatywność i spontaniczność. Improvizacja kierowana, bo na taką kładzie nacisk Karl Orff, mówi o wyborze konkretnego elementu, np. melodii czy rytmu. Pomocne mogą okazać się baśnie czy bajki, które zainspirują dzieci (Szałek, 2008). W metodzie Orffa wykorzystuje się często improwizowany akompaniament do piosenki, warto jednak pamiętać, że improwizacja nie zawsze musi być tłem, może wyjść ona na pierwszy plan i przedstawić zdolności dzieci.

W dzisiejszych czasach umuzykalnianie dzieci, bardzo często stoi pod wielkim znakiem zapytania, warto jednak pamiętać, że muzyka ma ogromny wpływ na rozwój psychiczny i fizyczny dziecka. Więc idąc za słowami, że: „Każde dziecko nosi w sobie muzykę spontaniczną, ma potrzebę muzycznej zabawy, śpiewu, gry, tańca, tworzenia własnych śpiewanek.”) Lipska, Przychodzińska, 1991). Pozwólmy dzieciom na odkrywanie muzyki.

Zabawy muzyczne z wykorzystaniem elementów systemu Carla Orffa

Zabawa 1 - Muzyczne echo

Zabawa polega na powtarzaniu przez dzieci krótkich motywów rytmicznych, podawanych przez nauczyciela. Dzieci w ciszy i skupieniu muszą wysłuchać podanego rytmu, a następnie powtórzyć go. Podczas zabawy dzieci naśladują zarówno przebieg rytmiczny, jak i dynamikę czy sposób klaskania. W zabawie można wykorzystać instrumenty perkusyjne, klaskanie oraz tupanie. Po pewnym czasie można wybrać inną osobę (dziecko) do wymyślania rytmów.

Zabawa 2 – Improvizacja

Improvizacja ruchowa do wybranej muzyki. Dzieci ustawione są w luźnej rozsypce. Otrzymują od nauczyciela szarfy, chusteczki czy paski bibuły. Poruszają się w rytm słyszanej muzyki. Nie naśladują się nawzajem, każdy tańczy tak jak odbiera słyszaną muzykę. Nauczyciel stara się zwrócić uwagę dzieci na zmieniające się motywy muzyczne w utworze.

Zabawa 3 – Muzyczne przywitanie

Dzieci siedzą w kole. Otrzymują instrumenty perkusyjne, każdy po jednym. Mają chwilę na zapoznanie się z wyglądem instrumentu oraz jego brzmieniem. Zadaniem dzieci jest

przedstawienie się w muzyczny sposób. Wybrana osoba za pomocą instrumentu, ruchu ciała i głosu stara się przedstawić w muzyczny sposób. Może nie tylko wyśpiewać swoje imię, ale zatańczyć swój nastrój, czy zagrać i zaprezentować swój humor.

Zabawa 4 – Zabawa ruchowa

Celem zabawy jest uwrażliwienie dzieci na zmieniający się akompaniament muzyczny. Zadaniem uczniów jest poruszanie się po sali zgodnie ze słyszonym akompaniamentem. Dzieci muszą zwrócić uwagę na różnice w tempie i rytmie granego akompaniamentu i dopasować do niego swój ruch. Dzieci muszą usłyszeć, czy jest to melodia do marszu, biegania, czy skakania.

Zabawa 5 – Rozśpiewane jajo

Dzieci siedzą w kole. Nauczyciel śpiewa dzieciom wybraną piosenkę. Dzieci powtarzają słowa piosenki za nauczycielem. Nauczyciel prosi dzieci, aby klaskały w dłonie podczas recytowania słów piosenki, wierszyka czy rymowanki. Nauczyciele wyciąga niewielką piłeczkę, taką, aby zmieściła się w dłoniach dzieci. Podczas śpiewania piosenki uczniowie przekazują sobie piłeczkę w rytmie.

Zabawa 6 – Zabawa z gazetami – Babajaga

Każde dziecko otrzymuje kawałek gazety. Będzie to dom babajagi. Gdy muzyka gra zadaniem dzieci jest poruszanie się po sali oraz naśladowanie ruchem latającej czarownicy. Gdy muzyka cichnie babajaga wraca do swojego domku.

Justyna Kuchnik, nauczyciel muzyki w Szkole Podstawowej nr 2 w Głogowie

Bibliografia

Górniak-Naglik A. (2000) *Muzyka, a rozwój małego dziecka* [w:] Dziecko w świecie muzyki, red. Dymara B. Oficyna wydawnicza „Impuls”, Kraków

Szałek A. (2008) *Koncepcja Carla Orffa w kreatywnych działaniach muzycznych ucznia* [w:] Wychowanie muzyczne w szkole, Wydawnictwo UMCS

Michalak A. (2008) *Recepcja systemu Carla Orffa w Polsce* [w:] Wychowanie muzyczne w szkole, Wydawnictwo UMCS

Lipska E., Przychodzińska M. (1991) *Muzyka w nauczaniu początkowym*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa